

Centralna Komisja Egzaminacyjna

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

Układ graficzny © CKE 2010

WPISUJE ZDAJĄCY

KOD	PESEL
<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

*Miejsce
na naklejkę
z kodem*

EGZAMIN MATURALNY Z FIZYKI I ASTRONOMII

POZIOM ROZSZERZONY

CZERWIEC 2012

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 15 stron (zadania 1 – 6). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Rozwiązania i odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
3. W rozwiązaniach zadań rachunkowych przedstaw tok rozumowania prowadzący do ostatecznego wyniku oraz pamiętaj o jednostkach.
4. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
5. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
6. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
7. Podczas egzaminu możesz korzystać z karty wybranych wzorów i stałych fizycznych, linijki oraz kalkulatora.
8. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
9. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

**Czas pracy:
150 minut**

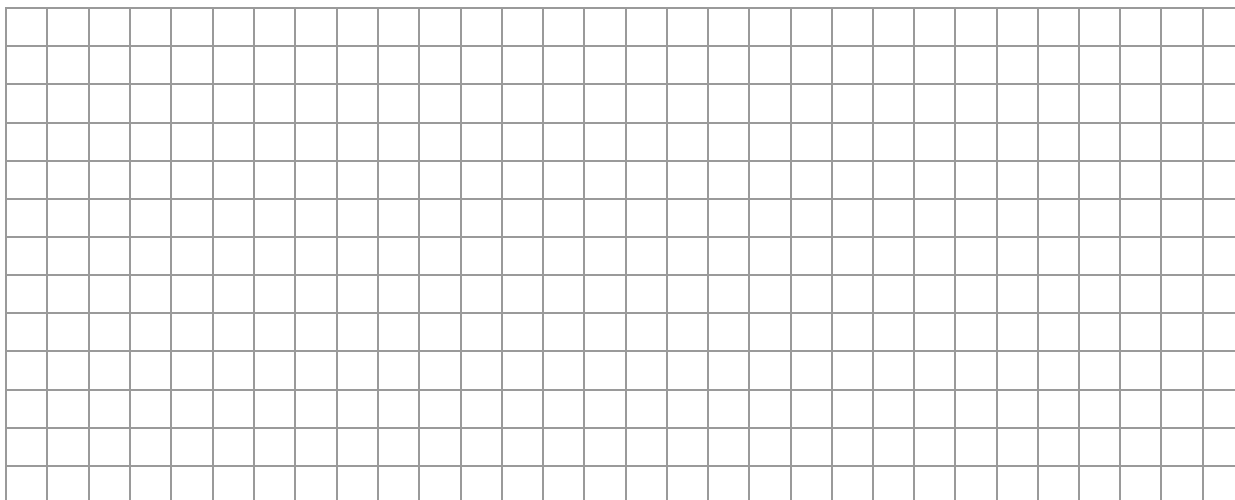
**Liczba punktów
do uzyskania: 60**

MFA-R1_1P-123

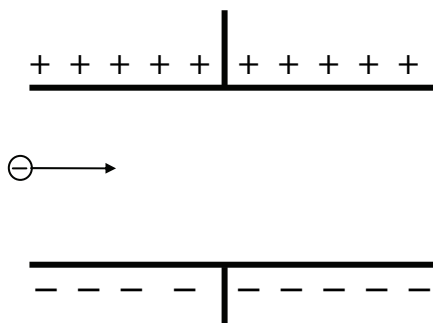
Zadanie 3.4 (2 pkt)

Dane są wartości siły działającej na elektron w kondensatorze $7 \cdot 10^{-16}$ N, oraz czasu przelotu elektronu przez kondensator $4,5 \cdot 10^{-9}$ s. Wykaż, wykonując odpowiednie obliczenia, że przy tych wartościach danych elektron nie trafi w żadną z okładek.

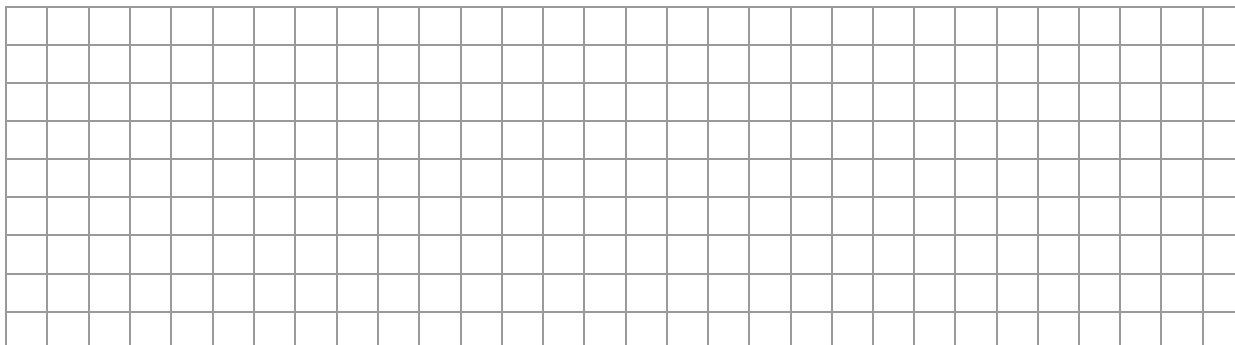
Zadanie 3.5 (2 pkt)

Wiedząc, że elektron nie trafi w żadną okładkę, starannie dorysuj na rysunku poniżej tor elektronu wewnątrz kondensatora i po wyjściu z niego.

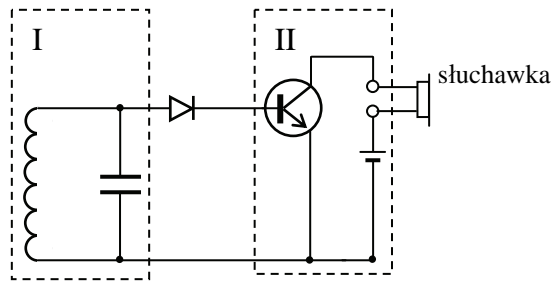
Zadanie 3.6 (2 pkt)

Oblicz długość fali de Broglie'a elektronów o prędkości $3 \cdot 10^7$ m/s i na tej podstawie wykaż, że w rozwiązaniach zadań 3.3-3.5 uwzględnienie falowych cech elektronu nie jest konieczne.

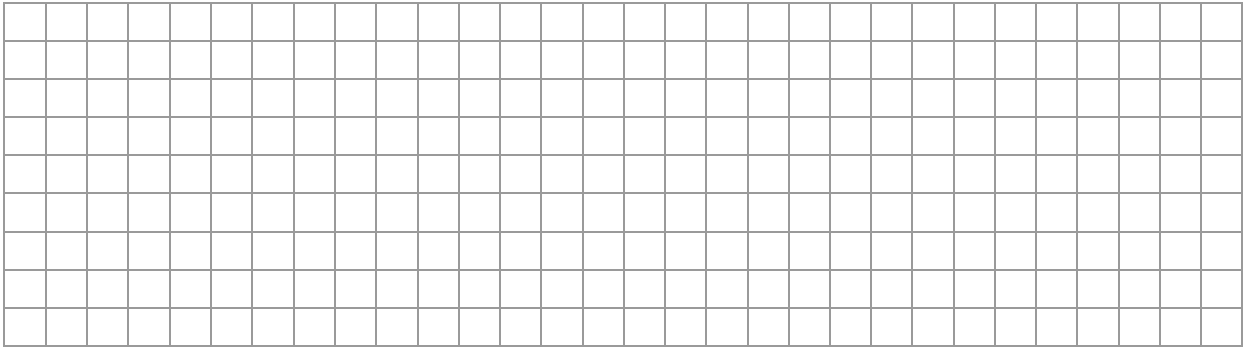

Zadanie 4. Prosty odbiornik radiowy (10 pkt)

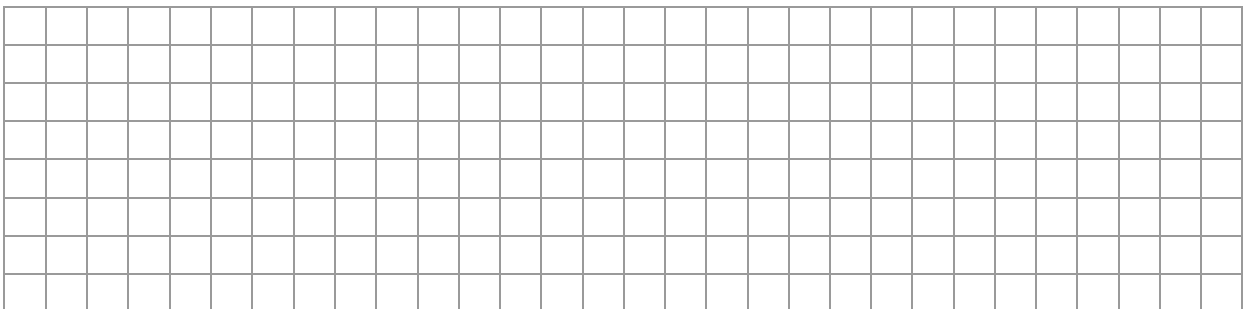
Umieszczony poniżej rysunek przedstawia uproszczony schemat obwodu odbiornika radiowego.

Zadanie 4.1 (2 pkt)

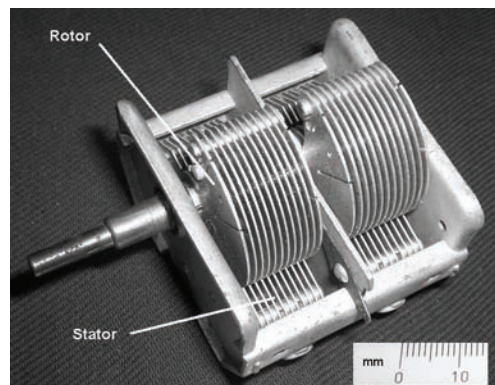
Obwiedziony linią przerywaną i oznaczony jako obszar I fragment schematu jest obwodem LC. Składa się ze zwojnicy (nawiniętej często na rdzeń z ferromagnetyka) oraz z kondensatora o odpowiednio dobranej pojemności. Radioodbiornik został zaprojektowany do odbioru stacji na falach długich o częstotliwości 225 kHz (Warszawa I). Oblicz indukcyjność cewki w obwodzie, jeżeli kondensator ma pojemność 450 pF.

Zadanie 4.2 (2 pkt)

Antena radiostacji nadającej program na falach długich o częstotliwości 225 kHz mogłaby być masztem o wysokości równej połowie długości fali. Oblicz wysokość takiego masztu.

Zadanie 4.3 (2 pkt)

Dostrojenie odbiornika do innej stacji nadawczej osiąga się dzięki zmianie pojemności kondensatora. Taki kondensator nastawny zawiera zestaw połączonych ze sobą płytek nieruchomych (stator) i zestaw połączonych ze sobą płytek ruchomych (rotor), który można wsuwać pomiędzy płytki nieruchome. Stator i rotor są od siebie elektrycznie odizolowane.

Zadanie 6. Prędkość dźwięku (11 pkt)**Zadanie 6.1 (2 pkt)**

Fale świetlne i dźwiękowe mogą rozchodzić się w powietrzu.

a) Wybierz i zapisz w odpowiednich miejscach tabeli, jaki to jest rodzaj fali:

I – *elektromagnetyczna/sprężysta*, II – *podłużna/poprzeczna*.

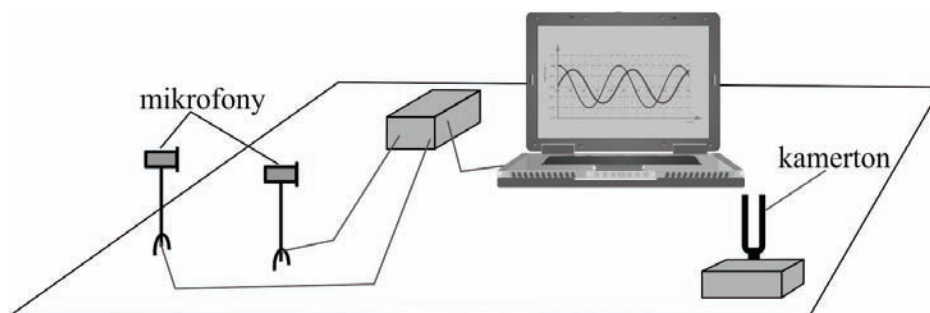
Fala	I	II
światło		
dźwięk		

b) Uzupełnij poniższe zdanie, wpisując *tylko fale świetlne* lub *tylko fale dźwiękowe* lub *fale świetlne i dźwiękowe* (oba rodzaje fal).

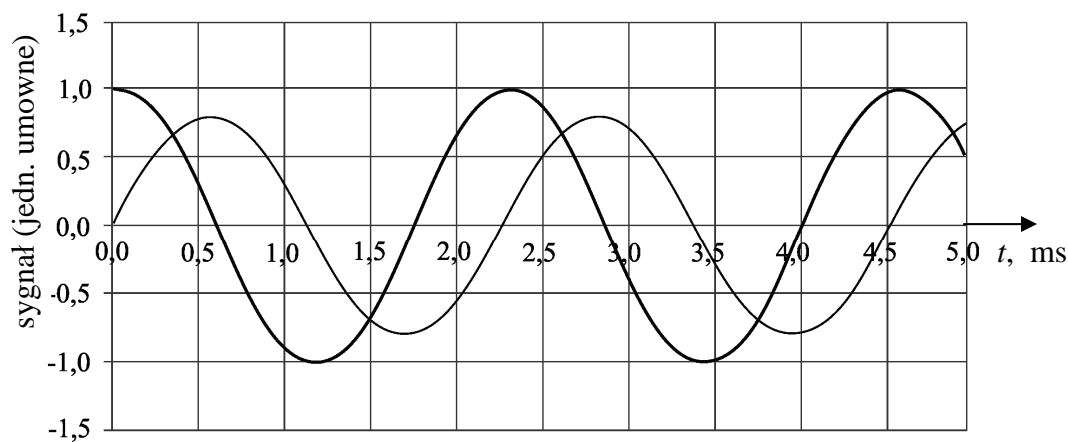
Spolaryzować można

Informacja do zadań 6.2 i 6.3

Wartość prędkości dźwięku w powietrzu można wyznaczyć posługując się zestawem jak na rysunku. Mikrofony rejestrują dźwięk kamertonu drgającego z częstotliwością 440 Hz.

Komputer wyświetla sygnał odbierany przez mikrofony, które położone są w odległościach 57 cm i 74 cm od kamertonu. Widok ekranu komputera pokazano poniżej.

BRUDNOPIS

Centralna Komisja Egzaminacyjna

EGZAMIN MATURALNY 2012

FIZYKA I ASTRONOMIA POZIOM ROZSZERZONY

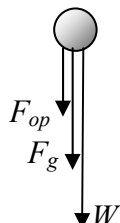
Kryteria oceniania odpowiedzi

CZERWIEC 2012

Zadanie 1. (0–11)**1.1. (0–2)**

Obszar standardów	Opis wymagań
	Gdy zakres wymagań należy do poziomu podstawowego, numer kończy się skrótem PP.
Korzystanie z informacji	Uzupełnienie brakujących elementów rysunku (II.2)

Poprawna odpowiedź:

F_g jest siłą ciężkości, F_{op} – siłą oporu powietrza, a W – wypadkową.

2 p. – poprawne narysowanie i opisanie wektorów siły ciężkości, siły oporu powietrza i siły wypadkowej, nienarysowanie siły błędnej („rozpędu”, „bezwładności”, „prędkości” itd.)

1 p. – poprawne narysowanie i opisanie siły ciężkości i siły oporu powietrza, błędna siła wypadkowa lub błędna dodatkowa siła

– błędna lub nienarysowana siła ciężkości albo siła oporu powietrza, poprawna siła wypadkowa, nienarysowanie dodatkowej błędnej siły

0 p. – brak spełnienia powyższych kryteriów

1.2. (0–3)

Wiadomości i rozumienie	Zastosowanie pojęcia energii potencjalnej ciężkości (I.1.6.2 PP) Zastosowanie pojęcia ciepła właściwego (I.1.6.6)
Korzystanie z informacji	Obliczenie wielkości fizycznej z wykorzystaniem znanych zależności (II.4.c)

Poprawna odpowiedź:

Zmiana energii potencjalnej grawitacji wyraża się wzorem $\Delta E_p = mg\Delta h = mg(h_1 - h_2)$.

Z przyrównania $\frac{1}{2}\Delta E_p$ do $mc\Delta T$ obliczamy $\Delta T = \frac{g\Delta h}{2c} = 2,1 \cdot 10^{-3} \text{ K}$ lub $2 \cdot 10^{-3} \text{ }^\circ\text{C}$.

3 p. – poprawna metoda obliczenia przyrostu temperatury piłki i poprawny wynik wraz z jednostką

2 p. – poprawna metoda obliczenia przyrostu temperatury piłki, błędny wynik lub błąd jednostki

– poprawne zastosowanie wzorów $\Delta E_p = mg(h_1 - h_2)$ i $\Delta U = mc\Delta T$, brak lub błąd uwzględnienia czynnika $\frac{1}{2}$, wynik zgodny z tym błędem, poprawna jednostka

1 p. – poprawne zastosowanie wzoru $\Delta E_p = mg(h_1 - h_2)$, błędy lub braki w pozostałych elementach rozwiązania

– przyrównanie $\frac{1}{2}\Delta E_p$ do $mc\Delta T$, błędy lub braki w pozostałych elementach rozwiązania

0 p. – brak spełnienia powyższych kryteriów

1.3. (0–2)

Wiadomości i rozumienie	Zastosowanie zasady zachowania energii mechanicznej do ruchu prostoliniowego (I.1.6.3 PP)
-------------------------	---

Poprawna odpowiedź:

Ze wzoru $v = \sqrt{2gh}$ obliczamy wartość prędkości piłki przed uderzeniem o podłogę 5,4 m/s i po uderzeniu 4,6 m/s.

2 p. – zastosowanie wzoru $v = \sqrt{2gh}$, poprawne oba wyniki wraz z jednostką

1 p. – zastosowanie wzoru $v = \sqrt{2gh}$, błąd lub brak wyników lub jednostki

0 p. – brak spełnienia powyższych kryteriów

1.4. (0–2)

Wiadomości i rozumienie	Zastosowanie zasad dynamiki do matematycznego opisu ruchu (I.1.1.a.4)
-------------------------	---

Poprawna odpowiedź:

Do wzoru $F = m \frac{\Delta v}{\Delta t}$ podstawiamy $\Delta v = 5,5 \text{ m/s} - (-4,5 \text{ m/s}) = 10 \text{ m/s}$ i otrzymujemy

$$F = 0,5 \text{ kg} \cdot \frac{10 \text{ m/s}}{0,002 \text{ s}} = 2500 \text{ N.}$$

2 p. – poprawna metoda obliczenia wartości siły, poprawny wynik i jednostka

1 p. – poprawna metoda obliczenia wartości siły, błąd lub brak wyniku lub jednostki

0 p. – brak spełnienia powyższych kryteriów

1.5. (0–2)

Tworzenie informacji	Zbudowanie prostego modelu fizycznego do opisu zjawiska (III.3)
----------------------	---

Poprawna odpowiedź:

Poprawny jest wykres f. Decyduje o tym sprężystość piłki (lub prawo Hooke’a).

2 p. – poprawny wybór wykresu i poprawna nazwa zjawiska lub prawa fizycznego

1 p. – poprawny wybór wykresu, brak lub błąd nazwy zjawiska lub prawa fizycznego
– brak lub błąd wyboru wykresu, poprawna nazwa zjawiska lub prawa fizycznego

0 p. – brak spełnienia powyższych kryteriów

Zadanie 2. (0–9)

2.1. (0–3)

Wiadomości i rozumienie Korzystanie z informacji	Obliczenie energii kinetycznej bryły sztywnej (I.1.1.d.9) Obliczenie wielkości fizycznej z wykorzystaniem znanych zależności (II.4.c)
---	--

Poprawna odpowiedź:

Do wzoru $E = \frac{1}{2}I\omega^2$ podstawiamy $I = \frac{1}{2}mr^2$ oraz wyrażamy prędkość kątową w rad/s.

Otrzymujemy $E = \frac{1}{4}m(r\omega)^2 = \frac{1}{4} \cdot 3500 \text{ kg} \cdot \left(0,55 \text{ m} \cdot \frac{20000 \text{ min}^{-1} \cdot 2\pi}{60 \text{ s/min}}\right)^2 = 1,16 \text{ GJ}$.

3 p. – poprawna metoda obliczenia początkowej energii kinetycznej koła oraz poprawny wynik wraz z jednostką

2 p. – poprawna metoda obliczenia energii kinetycznej, poprawne przeliczenie prędkości kątowej, błędy lub braki w pozostałych elementach rozwiązania

– poprawna metoda obliczenia energii kinetycznej, błędne przeliczenie prędkości kątowej, wynik obliczenia energii kinetycznej zgodny z tym błędem, poprawna jednostka

1 p. – poprawna metoda obliczenia energii kinetycznej, błędy lub braki w pozostałych elementach rozwiązania

0 p. – brak spełnienia powyższych kryteriów

2.2. (0–1)

Korzystanie z informacji	Obliczenie wielkości fizycznej z wykorzystaniem znanych zależności (II.4.c)
--------------------------	---

Poprawna odpowiedź:

Prędkość kątowa spadła do $\frac{1}{2}$ początkowej wartości, czyli energia kinetyczna spadła do $\frac{1}{4}$ początkowej wartości. Zatem wykorzystane zostały $\frac{3}{4}$ początkowej energii kinetycznej.

1 p. – poprawna odpowiedź i uzasadnienie

0 p. – brak spełnienia powyższego kryterium

2.3. (0–2)

Tworzenie informacji	Interpretacja informacji zapisanej w postaci rysunku (III.1)
----------------------	--

Poprawna odpowiedź:

Energia kinetyczna koła A jest większa od energii kinetycznej koła B. Wynika to stąd, że koło A ma większy moment bezwładności (lub większa część jego masy jest dalej od osi obrotu).

2 p. – poprawny wybór oraz uzasadnienie

1 p. – poprawny wybór, błędne uzasadnienie lub jego brak

0 p. – brak poprawnego wyboru

2.4. (0–3)

Korzystanie z informacji	Obliczenie wielkości fizycznych z wykorzystaniem znanych zależności (II.4.c)
--------------------------	--

Poprawna odpowiedź:

Natężenie prądu czerpanego z sieci jest równe $I = \frac{P}{U} = \frac{800 \text{ kW}}{1500 \text{ V}} = 533 \text{ A}$. Z równania

$0,9 \cdot P \cdot t = E_{kin}$ obliczamy czas rozpędzania koła $t = \frac{1 \text{ GJ}}{0,9 \cdot 800 \text{ kW}} = 1390 \text{ s}$ (lub 23 min).

- 3 p.** – poprawna metoda obliczenia natężenia prądu oraz czasu, poprawne wyniki z jednostkami
- 2 p.** – poprawna metoda obliczenia natężenia prądu, poprawny wynik z jednostką, napisanie równania $0,9Pt = E_{kin}$, błąd lub brak obliczenia czasu, lub błąd jednostki
- poprawna metoda obliczenia natężenia prądu, poprawny wynik z jednostką, brak lub błąd uwzględnienia sprawności w bilansie energii (poza tym bilans poprawny), wynik zgodny z tym błędem, poprawna jednostka
 - brak lub błąd obliczenia natężenia prądu lub błąd jednostki, poprawna metoda obliczenia czasu, poprawny wynik z jednostką
- 1 p.** – poprawna metoda obliczenia natężenia prądu i poprawny wynik z jednostką, brak spełnienia pozostałych kryteriów
- napisanie równania $0,9Pt = E_{kin}$, brak spełnienia pozostałych kryteriów
- 0 p.** – brak spełnienia powyższych kryteriów

Zadanie 3. (0–10)

3.1. (0–2)

Wiadomości i rozumienie	Opis pola elektrostatycznego za pomocą natężenia pola (I.1.2.b.1)
-------------------------	---

Poprawna odpowiedź:

Natężenie pola elektrycznego jest równe $E = \frac{U}{d} = \frac{90 \text{ V}}{2 \text{ cm}} = 4500 \text{ V/m}$ (lub 4500 N/C). Wartość siły oddziaływania pola na elektron wynosi $F = eE = 1,6 \cdot 10^{-19} \text{ C} \cdot 4500 \text{ N/C} = 7,2 \cdot 10^{-16} \text{ N}$.

- 2 p.** – poprawne obliczenie natężenia pola oraz siły oddziaływania wraz z jednostkami
- 1 p.** – poprawne obliczenie natężenia pola wraz z jednostką, błąd lub brak obliczenia wartości siły oddziaływania, lub błąd jednostki
- błąd lub brak obliczenia natężenia pola, lub błąd jednostki, poprawne obliczenie wartości siły oddziaływania wraz z jednostką
- 0 p.** – brak spełnienia powyższych kryteriów

3.2. (0–1)

Tworzenie informacji	Uzasadnienie wniosku (III.5)
----------------------	------------------------------

Poprawna odpowiedź:

Siła grawitacji działająca na elektron wynosi $F_g = mg = 9,1 \cdot 10^{-31} \text{ kg} \cdot 9,8 \text{ N/kg} \approx 10^{-29} \text{ N}$. Jest to wielkość tak mała, że nie wpływa znacząco na tor elektronu.

- 1 p.** – poprawne obliczenie przybliżonej wartości siły grawitacji z jednostką (lub porównanie jej z siłą oddziaływania elektrostatycznego) i poprawny wniosek
- 0 p.** – brak spełnienia powyższego kryterium

3.3 (0–1)

Wiadomości i rozumienie	Zastosowanie zasady niezależności ruchów (I.1.1.a.3)
-------------------------	--

Poprawna odpowiedź:

Zgodnie z zasadą niezależności ruchów czas przejścia elektronu między okładkami jest równy

$$t = \frac{14 \text{ cm}}{3 \cdot 10^7 \text{ m/s}} = 4,7 \cdot 10^{-9} \text{ s.}$$

- 1 p.** – poprawne obliczenie czasu przejścia elektronu wraz z jednostką
- 0 p.** – brak spełnienia powyższego kryterium

3.4. (0–2)

Tworzenie informacji	Uzasadnienie wniosku (III.5)
----------------------	------------------------------

Przykłady poprawnej odpowiedzi:

- Pionowe przemieszczenie elektronu wynosi $s = \frac{F t^2}{m} = \frac{7 \cdot 10^{-16} \text{ N}}{9,11 \cdot 10^{-31} \text{ kg}} \cdot \frac{(4,5 \cdot 10^{-9} \text{ s})^2}{2} = 7,8 \text{ mm}$, czyli mniej od jego początkowej odległości od okładki (1 cm). Zatem elektron nie trafi w okładkę.

- Czas dotarcia do okładki odległej o 1 cm wynosiłby $t = \sqrt{\frac{2ms}{F}} = \sqrt{\frac{2 \cdot 9,11 \cdot 10^{-31} \text{ kg} \cdot 1 \text{ cm}}{7 \cdot 10^{-16} \text{ N}}} = 5,1 \cdot 10^{-9} \text{ s}$, czyli więcej od czasu przelotu. Zatem elektron nie trafi w okładkę.

2 p. – poprawne obliczenie przemieszczenia elektronu, porównanie z daną odległością i poprawny wniosek

– poprawne obliczenie czasu, porównanie z danym czasem przelotu i poprawny wniosek

1 p. – wyprowadzenie wzoru na przemieszczenie elektronu, brak lub błąd obliczenia, lub brak lub błąd wniosku

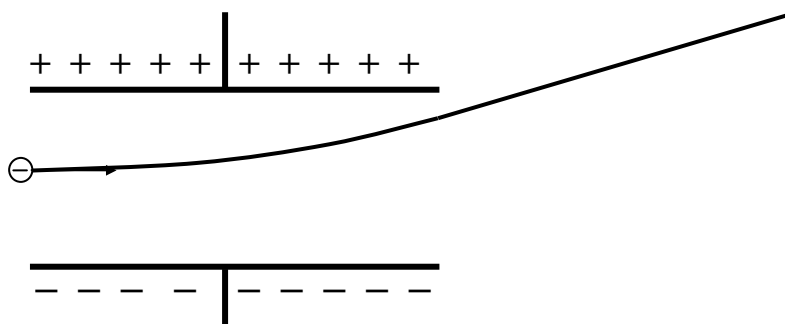
– wyprowadzenie wzoru na czas, brak lub błąd obliczenia, lub brak lub błąd wniosku

0 p. – brak spełnienia powyższych kryteriów

3.5. (0–2)

Korzystanie z informacji	Uzupełnienie brakujących elementów rysunku (II.2)
--------------------------	---

Poprawna odpowiedź:

2 p. – tor krzywoliniowy wewnątrz (z odchyleniem we właściwą stronę), prostoliniowy na zewnątrz, gładkie połączenie przy wejściu do kondensatora i przy wyjściu

1 p. – tor krzywoliniowy wewnątrz (z odchyleniem we właściwą stronę), prostoliniowy na zewnątrz, załamanie toru przy wejściu do kondensatora lub przy wyjściu

– tor krzywoliniowy wewnątrz (z odchyleniem w błędną stronę), prostoliniowy na zewnątrz, gładkie połączenie przy wejściu do kondensatora i przy wyjściu

0 p. – brak spełnienia powyższych kryteriów

3.6. (0–2)

Tworzenie informacji	Uzasadnienie wniosku (III.5)
----------------------	------------------------------

Poprawna odpowiedź:

Długość fali de Broglie'a wynosi $\lambda = \frac{h}{mv} = \frac{6,63 \cdot 10^{-34} \text{ J}\cdot\text{s}}{9,1 \cdot 10^{-31} \text{ kg} \cdot 3 \cdot 10^7 \text{ m/s}} = 2,4 \cdot 10^{-11} \text{ m}$. Jest to wielkość znacznie mniejsza od wymiarów kondensatora, dlatego falowe cechy elektronu nie są istotne.

2 p. – poprawne obliczenie długości fali wraz z jednostką, porównanie z którymkolwiek z wymiarów kondensatora i poprawny wniosek

1 p. – poprawne obliczenie długości fali wraz z jednostką, brak porównania lub wniosku

0 p. – brak spełnienia powyższych kryteriów

Zadanie 4. (0–10)

4.1. (0–2)

Korzystanie z informacji	Obliczenie wielkości fizycznej z wykorzystaniem znanych zależności (II.4.c)
--------------------------	---

Poprawna odpowiedź:

Przekształcając wzór na częstotliwość drgań w obwodzie LC wyprowadzamy $L = \frac{1}{(2\pi f)^2 C}$.

Zatem $L = \frac{1}{(2\pi \cdot 225 \text{ kHz})^2 \cdot 450 \text{ pF}} = 1,11 \text{ mH}$.

2 p. – poprawna metoda rozwiązania i poprawny wynik wraz z jednostką

1 p. – poprawna metoda rozwiązania, błąd lub brak wyniku lub jednostki

0 p. – brak poprawnej metody rozwiązania

4.2. (0–2)

Wiadomości i rozumienie	Zastosowanie związku między długością, prędkością i częstotliwością fali świetlnej (I.1.5.a.2 PP)
-------------------------	---

Poprawna odpowiedź:

Wysokość masztu wynosi $h = \frac{\lambda}{2} = \frac{c}{2f} = \frac{3 \cdot 10^8 \text{ m/s}}{2 \cdot 225 \text{ kHz}} = 667 \text{ m}$.

2 p. – poprawna metoda rozwiązania i poprawny wynik wraz z jednostką

1 p. – zastosowanie wzoru $\lambda = c/f$

0 p. – brak spełnienia powyższego kryterium

4.3. (0–2)

Korzystanie z informacji	Analiza informacji podanej w formie tekstu i rysunku (II.1)
--------------------------	---

Poprawna odpowiedź:

a) Przyczyną stosowania zestawu płytek jest to, że zestaw ma większą pojemność, niż układ dwóch płytek.

b) Wsuniecie płytek głębiej spowoduje zwiększenie pojemności, gdyż zwiększeniu ulega powierzchnia czynna płytek.

2 p. – poprawna odpowiedź na oba pytania, wraz z uzasadnieniem odpowiedzi b)

1 p. – poprawna odpowiedź na pytanie a), błąd lub brak odpowiedzi na pytanie b) lub błąd uzasadnienia

– poprawna odpowiedź na pytanie b) wraz z uzasadnieniem, błąd lub brak odpowiedzi na pytanie a)

0 p. – brak spełnienia powyższych kryteriów

4.4. (0–1)

Tworzenie informacji	Interpretacja informacji zapisanej w formie schematu (III.1)
----------------------	--

Poprawna odpowiedź:

Obszar II pełni w odbiorniku funkcję wzmacniacza.

1 p. – poprawne uzupełnienie zdania

0 p. – brak poprawnego uzupełnienia

4.5. (0–1)

Wiadomości i rozumienie	Wyjaśnienie budowy tranzystora (I.1.5.a.5)
-------------------------	--

Poprawna odpowiedź:

Tranzystor *npn* jest zbudowany z trzech warstw półprzewodnika zawierających różne domieszki.

1 p. – poprawne uzupełnienie zdania

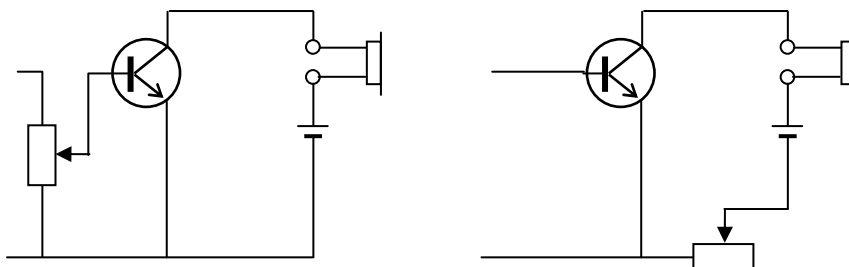
0 p. – brak poprawnego uzupełnienia

4.6. (0–2)

Korzystanie z informacji	Uzupełnienie brakującego elementu schematu (II.2)
--------------------------	---

Poprawna odpowiedź:

Schemat należy uzupełnić potencjometrem (lub opornikiem regulowanym). Można go umieścić np. wg jednego z poniższych rysunków.

2 p. – poprawna nazwa elementu i poprawny schemat (potencjometr może być zarówno w obwodzie wejściowym, jak w obwodzie słuchawki, zarówno szeregowo, jak w układzie potencjometrycznym)

1 p. – poprawna nazwa elementu, błąd lub brak schematu
– poprawny schemat, błąd lub brak nazwy elementu

0 p. – brak spełnienia powyższych kryteriów

Zadanie 5. (0–9)

5.1. (0–1)

Tworzenie informacji	Analiza opisanych wyników doświadczeń (III.4)
----------------------	---

Poprawna odpowiedź:

Przyczyną tego, że rtęć może utrzymać się nad powietrzem w wąskiej rurce, jest oddziaływanie wzajemne atomów rtęci.

- 1 p.** – poprawne uzupełnienie zdania
0 p. – brak poprawnego uzupełnienia

5.2. (0–3)

Wiadomości i rozumienie	Obliczenie ciśnienia hydrostatycznego (I.1.7.2) Zastosowanie równania Clapeyrona (I.1.4.a.1 PP)
Korzystanie z informacji	Obliczenie wielkości fizycznej z wykorzystaniem znanych zależności (II.4.c)

Poprawna odpowiedź:

Ciśnienie w sytuacji 1 jest sumą $p_{atm} + \rho gh$. Warunek przemiany izotermicznej można zapisać w postaci $p_1 l_1 = p_2 l_2$, a podstawiając dane otrzymujemy tożsamość $(1,01 \cdot 10^5 \text{ Pa} + 13600 \frac{\text{kg}}{\text{m}^3} \cdot 9,8 \frac{\text{m}}{\text{s}^2} \cdot 20 \text{ cm}) \cdot 60 \text{ cm} = 1,01 \cdot 10^5 \text{ Pa} \cdot 76 \text{ cm}$. Zgodność lewej i prawej strony (w granicach dokładności danych) potwierdza jednakową wartość temperatury.

- 3 p.** – poprawna metoda rozwiązania i poprawne obliczenia
2 p. – zapisanie wyrażenia na ciśnienie w sytuacji 1 w postaci sumy $p_{atm} + \rho gh$, zastosowanie warunku przemiany izotermicznej w postaci $p_1 l_1 = p_2 l_2$ (lub porównanie tych wyrażen w formie równoważnej), błąd lub brak podstawienia danych
1 p. – zapisanie wyrażenia na ciśnienie w sytuacji 1 w postaci sumy $p_{atm} + \rho gh$, błąd lub brak pozostałych elementów rozwiązania
– zastosowanie warunku przemiany izotermicznej w postaci $p_1 l_1 = p_2 l_2$ (lub porównanie tych wyrażen w formie równoważnej), błąd lub brak pozostałych elementów rozwiązania
0 p. – brak spełnienia powyższych kryteriów

5.3. (0–1)

Tworzenie informacji	Analiza opisanych wyników doświadczeń (III.4)
----------------------	---

Poprawna odpowiedź:

Przyczyną pozornej sprzeczności jest to, że ciepło przepłynęło między powietrzem a otoczeniem.

- 1 p.** – poprawne wyjaśnienie
0 p. – brak poprawnego wyjaśnienia

5.4. (0–2)

Tworzenie informacji	Analiza opisanych wyników doświadczeń (III.4)
----------------------	---

Poprawna odpowiedź:

Przy szybkim sprężeniu lub rozprężeniu można zaniedbać przepływ ciepła, a sprężenie jest wykonaniem dodatkowej pracy (rozprężenie – ujemnej). Zgodnie z I zasadą termodynamiki następuje wtedy wzrost (spadek) energii wewnętrznej i odpowiednia zmiana temperatury.

- 2 p.** – stwierdzenie, że przy szybkim sprężeniu można zaniedbać przepływ ciepła, napisanie o wzroście energii wewnętrznej przy sprężaniu (lub o spadku przy rozprężaniu) i powiązanie ΔU ze zmianą temperatury
- 1 p.** – stwierdzenie, że przy szybkim sprężeniu można zaniedbać przepływ ciepła, błąd lub brak pozostałych elementów rozwiązania
– napisanie o wzroście energii wewnętrznej przy sprężaniu (lub o spadku przy rozprężaniu) i powiązanie ΔU ze zmianą temperatury, brak stwierdzenia, że przy szybkim sprężeniu można zaniedbać przepływ ciepła
- 0 p.** – brak spełnienia powyższych kryteriów

5.5. (0–2)

Wiadomości i rozumienie	Opis przemiany izobarycznej (I.1.4.a.2)
-------------------------	---

Poprawna odpowiedź:

Jest to przemiana izobaryczna. Ponieważ objętość powietrza jest proporcjonalna do długości słupa powietrza w rurce, więc warunek tej przemiany można zapisać w postaci $\frac{T_1}{l_1} = \frac{T_2}{l_2}$. Stąd

$$T_2 = \frac{293 \text{ K} \cdot 76 \text{ cm}}{60 \text{ cm}} = 371 \text{ K}.$$

- 2 p.** – wyprowadzenie warunku przemiany izobarycznej w postaci $\frac{T_1}{l_1} = \frac{T_2}{l_2}$ i poprawne obliczenie T_2 z jednostką
- 1 p.** – wyprowadzenie warunku przemiany izobarycznej w postaci $\frac{T_1}{l_1} = \frac{T_2}{l_2}$, błąd lub brak obliczenia T_2 lub jednostki
- 0 p.** – brak spełnienia powyższych kryteriów

Zadanie 6. (0–11)**6.1. (0–2)**

Wiadomości i rozumienie	Opis własności fal (I.1.1.13 i I.1.4.c.18)
-------------------------	--

Poprawna odpowiedź:

Światło jest falą elektromagnetyczną, poprzeczną.

Dźwięk jest falą sprężystą, podłużną.

Spolaryzować można tylko fale świetlne.

- 2 p.** – poprawny opis fal świetlnych i dźwiękowych (4 wpisy w tabeli) oraz poprawny wybór rodzaju fal, które można spolaryzować
- 1 p.** – poprawny opis fal świetlnych i dźwiękowych, błąd lub brak wyboru rodzaju fal, które można spolaryzować
– błąd opisu fal świetlnych i dźwiękowych (do 3 wpisów poprawnych), poprawny wybór rodzaju fal, które można spolaryzować
- 0 p.** – brak spełnienia powyższych kryteriów

6.2. (0–2)

Korzystanie z informacji	Odczytanie i analiza informacji podanej w formie wykresu (II.2)
--------------------------	---

Poprawna odpowiedź:

Z rysunku odczytujemy opóźnienie czasowe jednego wykresu względem drugiego (0,5 ms). Różnica odległości mikrofonów od kamertonu jest równa 74 cm – 57 cm = 17 cm. Zatem prędkość dźwięku wynosi $\frac{17 \text{ cm}}{0,5 \text{ ms}} = 340 \text{ m/s}$.

2 p. – poprawny odczyt opóźnienia czasowego, poprawna metoda obliczenia prędkości dźwięku i poprawny wynik z jednostką

1 p. – poprawny odczyt opóźnienia czasowego, brak lub błąd obliczenia prędkości dźwięku lub jednostki

0 p. – brak spełnienia powyższego kryterium

6.3. (0–2)

Korzystanie z informacji	Obliczenie wielkości fizycznej z wykorzystaniem znanych zależności (II.4.c)
Tworzenie informacji	Analiza wyniku doświadczenia, sformułowanie wniosku (III.4 i III.5)

Poprawna odpowiedź:

Stosunek amplitud sygnałów wynosi ok. $\frac{1}{0,8} = 1,25$ (lub $\frac{1}{0,75} = 1,33$), a stosunek odległości mikrofonów od kamertonu wynosi $\frac{74}{57} = 1,30$. Zgodność tych stosunków dowodzi, że amplituda sygnału dźwiękowego jest odwrotnie proporcjonalna do odległości od źródła dźwięku.

2 p. – poprawne obliczenie stosunku amplitud sygnałów i stosunku odległości mikrofonów od kamertonu oraz poprawny wybór rodzaju zależności amplitudy sygnału od odległości wraz z uzasadnieniem opartym na zgodności stosunków

1 p. – poprawne obliczenie stosunku amplitud sygnałów i stosunku odległości mikrofonów od kamertonu, błąd lub brak w pozostałych elementach rozwiązania

0 p. – brak spełnienia powyższych kryteriów

6.4. (0–2)

Korzystanie z informacji	Odczytanie i analiza informacji podanej w formie tekstu (II.1.a)
--------------------------	--

Poprawna odpowiedź:

Natężenie fali dźwiękowej jest odwrotnie proporcjonalne do kwadratu odległości od źródła dźwięku.

Natężenie fali dźwiękowej jest proporcjonalne do kwadratu amplitudy fali.

2 p. – poprawne uzupełnienie obu zdań

1 p. – poprawne uzupełnienie jednego zdania

0 p. – brak spełnienia powyższego kryterium

6.5. (0–1)

Tworzenie informacji	Interpretacja informacji zapisanej w postaci schematu (III.1)
----------------------	---

Przykłady poprawnych odpowiedzi:

- Pudełko kamertonu pełni rolę pudła rezonansowego.
- Pudełko kamertonu jest rezonatorem.
- W pudełku kamertonu powstaje fala stojąca.
- Pudełko kamertonu wzmacnia wysyłany dźwięk.

1 p. – poprawny opis roli pudełka

0 p. – brak spełnienia powyższego kryterium

6.6. (0–2)

Tworzenie informacji	Sformułowanie wniosku (III.5)
----------------------	-------------------------------

Poprawna odpowiedź:

Częstotliwość nie zmieniła się, głośność zmaląa, czas trwania drgań wzrósł.

2 p. – trzy poprawne uzupełnienia

1 p. – dwa poprawne uzupełnienia

0 p. – brak spełnienia powyższych kryteriów